

NEADEKVATNA PERCEPCIJA POJMA AUTONOMIJA VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA SA PODRUČJA TUZLANSKOG KANTONA OD STRANE ČLANOVA AKADEMSKE ZAJEDNICE

SAŽETAK: Autonomija visokoškolskih ustanova kao princip visokog obrazovanja u zakonodavstvu Bosne i Hercegovine propisana je Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, odnosno propisima entiteta i propisima Kantona unutar entiteta Federacija Bosne i Hercegovine.

Zakonom o visokom obrazovanju u Tuzlanskom kantonu u najvećoj mjeri preuzeo je rješenja Okvirnog zakona kada su u pitanju odredbe vezano za autonomiju visokoškolskih ustanova.

Princip autonomije visokoškolskih ustanova na području Tuzlanskog kantona definisan je na način kako bi se omogućilo nesmetano funkcionisanje visokog obrazovanja na području Tuzlanskog kantona.

Međutim, iako je princip autonomije visokoškolskih ustanova na području Tuzlanskog kantona u najvećoj mjeri usklađen sa odredbama Okvirnog zakona, u implementaciji visokog obrazovanja od strane članova akademske zajednice postoji pogrešna percepcija, odnosno pogrešno poimanje principa autonomije visokoškolskih ustanova, što može dovesti do posljedica u padu kvaliteta visokog obrazovanja na području Tuzlanskog kantona.

KLJUČNE RIJEČI: autonomija visokoškolskih ustanova, akademska zajednica, visokoškolske ustanove.

1. Uvod

U razvijenim zemljama suvremenog svijeta sistem visokog obrazovanja i naučnoistraživačka djelatnost predstavljaju snažnu pokretačku snagu za razvoj društva, intelektualnu bazu od posebne važnosti za države i unutardržavne društvene promjene. U kontekstu Bosne i Hercegovine, uloga i mjesto visokog obrazovanja još uvijek nije jasno definirana. Ustavne nadležnosti u području visokog obrazovanja koncentrirane su na kantonalnom nivou na području Federacije BiH, entitetskom nivou na području Republike Srpske, te nivou Brčko distrikta BiH (Hebib, 2017: 3–4).

Visoko obrazovanje kao dio obrazovnog sistema u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: BiH) propisano je Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini¹, kao i zakonima Kantona.²

Nadležnost BiH ogleda se u provođenju Okvirnog zakona o visokom obrazovanju i poslovima koordinacije u domenu razvoja visokog obrazovanja. Jedan od preduvjeta za jasnije definiranje i pozicioniranje visokog obrazovanja jesu promjene u okviru normativnog sistema, a sve s ciljem ostvarivanja strateških ciljeva u oblasti visokog obrazovanja izraženih u Deklaraciji evropskih ministara visokog obrazovanja iz Bolonje (1999)³.

¹ *Službeni glasnik BiH*, broj: 59/07 i 59/09).

² U Tuzlanskom kantonu oblast visokog obrazovanja uređena je Zakonom o visokom obrazovanju.

³ Bolonjska deklaracija – Evropsko područje visokoškolskog obrazovanja – Zajednička deklaracija evropskih ministara obrazovanja okupljenih u Bolonji 19. juna / lipnja 1999. godine. Evropski proces, zahvaljujući

Nadležnosti u oblasti visokog obrazovanja, sa ustavnopravnog stanovišta, mogu se podvesti pod pojam zajedničke, odnosno paralelne nadležnosti Bosne i Hercegovine s jedne, te kantona u Federaciji BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta, s druge. Paralelna nadležnost (države i federalnih jedinica), sa teorijskog stanovišta, znači da država regulira određenu oblast na općenit, načelan, okviran i principijelan način, dok se federalnim jedinicama prepušta da tu istu oblast reguliraju preciznije, ali obavezno u skladu sa državnim zakonom. U ovom kontekstu treba se razumjeti i zakonodavstvo u oblasti (visokog) obrazovanja u Bosni i Hercegovini. Takav stav jasno je izrazio i Ustavni sud Bosne i Hercegovine, navodeći da se okvirnim zakonom (o osnovnom i srednjem obrazovanju) postavljaju opća načela i ciljevi u oblasti obrazovanja, kojih se moraju pridržavati entitetska/kantonalna zakonodavstva.

Pitanje podjela nadležnosti u oblasti obrazovanja između Federacije BiH i njenih kantona našlo se i pred Ustavnim sudom Federacije BiH, koji je trebao da rješava zahtjev za preispitivanje ustanovnosti čl. 15. i 16. Zakona o federalnim ministarstvima. Ustavni sud je utvrdio da sporne odredbe nisu u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine. U obrazloženju presude Ustavni sud je zaključio da Ustavom Federacije BiH nije propisano da obrazovanje spada u nadležnost federalne vlasti ili zajedničke nadležnosti Federacije i kantona, niti da su kantoni dio svoje nadležnosti prenijeli na federalnu vlast. U tom smislu zaključeno je da je utvrđivanje obrazovne politike, uključujući donošenje propisa o obrazovanju i osiguranje obrazovanja u nadležnosti kantona. Dakle, ustavne nadležnosti u oblasti visokog obrazovanja koncentrirane su na nivou kantononalnih vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, entitetskom nivou vlasti u Republici Srpskoj, te nivou Brčko distrikta BiH. Nadležnosti državnih institucija ograničene su na poslove koordinacije. Osim što je neposredno odgovorno za provođenje Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo civilnih poslova BiH, u saradnji sa nadležnim ministarstvima, obavlja koordinacijske aktivnosti u domenu razvoja visokog obrazovanja. Ono djeluje u pravcu promoviranja: razvoja nastavnog i istraživačkog rada, mobilnosti studentata i akademskog osoblja, povezivanja visokoškolskih ustanova na nacionalnom i međunarodnom planu, te jačanja veza između visokog obrazovanja i industrije, privrede i društva općenito.

Pored koordinacijske funkcije Ministarstva civilnih poslova BiH, Okvirnim zakonom su osnovane i dvije posebne državne institucije: Centar za informiranje i priznavanje dokumenata (CIP) i Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta (Agencija). Obje ustanove predstavljaju samostalne upravne organizacije, sa statusom državnih institucija, finansiranih iz budžeta institucija BiH. Rukovodiocice (direktore i zamjenike) ovih tijela imenuje Vijeće ministara, dok organe upravljanja, odnosno članove upravnih odbora imenuje Parlamentarna skupština BiH, uz obavezno poštivanje ravnomjerne zastupljenosti konstitutivnih naroda.

U svojim aktivnostima CIP ostvaruje saradnju s relevantnim domaćim institucijama: Ministarstvom civilnih poslova BiH, Ministarstvom prosvjete i kulture Republike Srpske, Federalnim ministarstvom obrazovanja i nauke, kantonalnim ministarstvima obrazovanja, Odjelom za obrazovanje Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Agencijom za razvoj visokog obrazovanja i osiguranja kvaliteta, Komisijom za informiranje i priznavanje

izvanrednim postignućima posljednjih nekoliko godina, postaje sve više konkretna i relevantna realnost za Uniju i njene građane... Više vidjeti na zvaničnoj web stranici Svjetskog univerzitetskog servisa – SUS BiH (<http://www.sus.ba>) na adresi: <http://www.sus.ba/bologna/dokumenti.html>

Republike Srpske, kao i visokoškolskim institucijama u Bosni i Hercegovini. Nadležnosti CIP-a definirane su taksativno u članu 45. Okvirnog zakona i obuhvataju različite poslove informativnog, koordinacijskog i savjetodavnog karaktera, koje su vezane za informiranje i priznavanje u oblasti visokog obrazovanja prema Lisabonskoj konvenciji (Konvencija o priznavanju diploma u visokom obrazovanju). Neke od važnijih kompetencija CIP su: pružanje informacije visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini o stranim visokoškolskim ustanovama i programima radi priznavanja stepena i diploma za dalje školovanje u BiH, davanje preporuka ministarstvu Republike Srpske, kantonalnim ministarstvima i Brčko distriktu BiH o priznavanju diploma stečenih van Bosne i Hercegovine s ciljem zaposlenja, nastavka obrazovanja i ostvarivanja drugih prava koja proističu iz stečene kvalifikacije i tako dalje. CIP je nadležan za: informiranje i priznavanje u oblasti visokog obrazovanja; koordiniranje i međunarodnu razmjenu akademskog osoblja, studenata i programa u oblasti visokog obrazovanja; predstavljanje Bosne i Hercegovine. Nadležnosti Agencije također su definirane u Okvirnom zakonu (čl. 48. i 49.). U suštini se nadležnosti Agencije protežu na utvrđivanje kriterija, davanje preporuka, savjeta i informacija, te izdavanje općih normativa vezanih za akreditaciju visokoškolskih ustanova i minimalnih standarda u oblasti visokog obrazovanja. Među važnije kompetencije Agencije spadaju i one vezane za postupak akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa, koje Agencije obavlja uz koordinaciju i saradnju sa nadležnim obrazovnim vlastima i visokoškolskim ustanovama. Agencija također vodi i jedinstveni državni registar akreditiranih visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini. Pored CIP-a i Agencije, Okvirni zakon priznaje i Rektorskoj konferenciji BiH određenu savjetodavnu ulogu (zastupanje zajedničkih interesa univerziteta u BiH i saradnja sa institucijama) u pitanjima visokog obrazovanja na državnom nivou (Bečić, 2017: 17).

Ovaj rad predstavlja analizu određenih pitanja poimanja autonomije od strane članova akademske zajednice u sistemu visokog obrazovanja na području Tuzlanskog kantona (u nastavku: TK).

Dakle, u BiH djelatnost visokog obrazovanja, koja je od posebnog društvenog interesa, normativno je decentralizirana.

BiH kao tranzicijska zemlja priključila se Bolonjskom procesu 2003. godine, kada je na ministarskoj konferenciji u Berlinu i službeno potpisala Bolonjsku deklaraciju. Potpisivanjem Bolonjske deklaracije, BiH je prihvatila evropske strateške ciljeve u oblasti visokog obrazovanja izražene u Deklaraciji, kao i kasniji razvoj ovog koncepta kako je i navedeno u Okvirnom zakonu.⁴

Bolonjskom deklaracijom Evropa se opredijelila za stvaranje jedinstvenog prostora visokog obrazovanja do 2010. godine, kao odgovor na sveopći proces globalizacije i tehnološkog razvoja, u kojem će biti omogućena akademska i studentska mobilnost, kao i prepoznavanje diploma. Bolonjska deklaracija ističe da posebnu pažnju treba posvetiti povećanju međunarodne konkurentnosti evropskog sistema visokog obrazovanja, koja u skladu s izvanrednom kulturnom i naučnom tradicijom u Evropi, treba postati privlačna širom svijeta.

⁴ Član 2. Okvirnog zakona.

2. Pojam i značaj autonomije visokoškolske ustanove

Pojam autonomije visokoškolske ustanove je veoma star.⁵ Postoji nekoliko vrsta autonomije .

Lisabonska deklaracija iz 2007. godine razlikuje sljedeće vrste autonomije: akademska (nastavni planovi i program i naučnoistraživački rad), finansijska autonomija (podrazumijeva da su univerziteti slobodni da operacionaliziraju dodijeljeni novac na način i za potrebe koje oni odrede), organizaciona autonomija (struktura univerziteta) i kadrovska autonomija (zapošljavanje, plate i napredovanja). U nekim državama ova autonomija je ustavom proklamovana vrijednost.⁶

Autonomija univerziteta još je jedan ključni elemenat Bolonjskog procesa i na prvi pogled djeluje da se više bavi time kako da se javne vlasti ne miješaju u stvari koje su van njihove nadležnosti, nego kako da se mešaju (Magna Charta Observatory, 2002). Ovo je tačno u određenom smislu, ali autonomija univerziteta je bitan dio visokoškolskog okvira i može da postoji samo ako javne vlasti uspostave uslove za autonomiju unutar pravnog i praktičnog okvira za visoko obrazovanje, odnosno ako javne vlasti ne samo usvoje zakone koji garantuju autonomiju, već i obezbijede da se ti zakoni sprovedu. Isto važi i za upravljanje visokoškolskim ustanovama – za ravnotežu u pitanjima demokratske participacije, akademske kompetencije i interesa aktera – koja mora da se sprovede na institucionalnom nivou, a koja ne može da postoji bez odgovarajućeg okvira koji je, s druge strane, odgovornost javnih vlasti (Bergan, 2005: 17).

2.1.1. Autonomija visokoškolske ustanove u kontekstu Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini

Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Okvirni zakon) usvojen je 2007 godine. U izradi Okvirnog zakona, pored domaćih stručnjaka, učestvovali su i evropski stručnjaci, što samom zakonu daje dimenziju „evropskog zakona“. Nedovoljno upućeni poznavaoци materije visokog obrazovanja iz akademske zajednice, vrlo često kritikuju rješenja propisana Okvirnim zakonom, pozivajući se na navodnu neusklađenost Zakona sa praksom i rješenjima evropskih zakona. Osim toga, zbog složenog uređenja BiH, akademska zajednica kao i političko rukovodstvo u entitetima BiH⁷, ističe kako Okvirni zakon nije u potpunosti obavezan za normiranje zakona entiteta, odnosno zakona kantona.⁸

⁵ „Autonomija univerziteta je institut star koliko i sam univerzitet i ona u svakom odgovarajućem vremenu ima svoje značenje i smisao“. (Filipović, 2005: 50).

⁶ Konvenciju o priznavanju kvalifikacija visokoškolskog obrazovanja u evropskoj regiji izradili su Vijeće Evrope i UNESCO, a usvojili predstavnici država na sastanku u Lisabonu od 8. do 11. aprila 1997. godine. Ovu konvenciju Vijeće Evrope i UNESCO-a koja se obično navodi kao Lisabonska konvencija – poslije toga ratificirala je većina evropskih zemalja. Puni tekst i spisak potpisa i ratifikacija koji se stalno ažurira može se naći na <http://conventions.coe.int>; tražiti ETS 165.

⁷ Ovdje se prevashodno misli na entitet Republika Srpska.

⁸ U entitetu Federacija BiH ima 10 kantona.

Okvirni zakon kada govori o autonomiji visokoškolski ustanova govori o institucionalnoj autonomiji i pravnom subjektivitetu visokoškolske ustanove.⁹

Zakonom je dakle propisano da licencirana javna visokoškolska ustanova (univerzitet ili visoka škola) ima puno pravo i ovlaštenje da raspolaže i upravlja zemljištem i zgradama koje su u njenom vlasništvu, da prima i upravlja sredstvima iz bilo kojeg zakonitog izvora koje stekne visokoškolska ustanova, da određuje i ubire školarinu i druge naknade od studenata, da zapošljava osoblje (akademsko i neakdemsko), kao i da sklapa ugovore za robe i usluge koje visokoškolske ustanove nabavljaju radi obavljanja svoje djelatnosti. Osim toga, visokoškolske ustanove imaju pravo i na osnivanje komercijalnih preduzeća za obrazovne i istraživačke svrhe, zatim da sklapa sporazume o akademskim ili nekim drugim pitanjima sa drugim visokoškolskim institucijama u BiH kao i u inostranstvu, te da sklapa ugovore sa privrednim subjektima o projektima iz oblasti javno-privatnog partnerstva. Pored navedenih prava, Zakonom je propisano da visokoškolska ustanova ima i druga ovlaštenja potrebna za efikasno obavljanje svih njenih funkcija. Dakle, zakonodavac se imajući u vidu ulogu i značaj visokoškolskih ustanova u društvenom životu, nije opredijelio za taksativno propisivanje svih njihovih ovlaštenja, nego je ostalo kao mogućnost za neka druga ovlaštenja potrebna za efikasno obavljanje njenih funkcija.

Kod realizacije nastavnog i naučnoistraživačkog rada Okvirni zakon je jasan i decidan, te navodi da visokoškolske ustanove uživaju slobodu u tome, i to u okviru svoji dozvola za rad – licenci, bez mogućnosti miješanja javne vlasti.¹⁰ Dakle, ovjde se zakonodavac jasno odredio i normirao zabranu miješanja organa javne vlasti u realizaciju nastavnog i naučnoistraživačkog rada visokoškolskih ustanova, međutim, u praksi je to drugačije.

Što se tiče organizacione autonomije visokoškolskih ustanova, Okvirni zakon je propisao da te ustanove, shodno odredbama ovog Zakona, imaju pravo da izaberu svoja tijela (upravna i rukovodna), te da im odrede mandate, da svoju strukturu i aktivnosti uredi vlastitim pravilima u skladu sa odredbama Okvirnog zakona, kao i sa drugim važećim zakonskim rješenjima, te sa rješenjima predviđenih i njihovim statutima. Osim toga, Zakonom je propisano i pravo visokoškolske ustanove, a što se može tretirati kao „akademska autonomija“, da bira nastavno i nenastavno osoblje koje je potrebno, da prima studente na studije kao i da određuje metode za izvođenje nastave i provjere znanja studenata, da za potrebe nastave samostalno razvija i primjenjuje nastavne planove i programe kao i istraživačke projekte, te da, u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima, izaberu predmete koje će predavati. Kada su u pitanju profesori, „akademska autonomija“ može se posmatrati kroz to da visokoškolske ustanove, odnosno njeni organi dodjeljuju zvanja profesorima i drugom osoblju koja su im neophodna za rad na visokoškolskim ustanovama. I na kraju, visokoškolske ustanove određuju i službeni jezik, odnosno jezike i to jedan ili više jezika konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine.¹¹

Prava i slobode, koje su naprijed navedene, odnosne se na visokoškolske ustanove, ali Okvirni zakon je uredio i pitanje akademskih sloboda članova akademske zajednice. Naime, Okvirni zakon je propisao obavezu svakoj visokoškolskoj ustanovi da u svoj statut ili document, koji je ekvivalent statute, unese odredbu kojom će akademsko osoblje uživati

⁹ Član 19. Okvirnog zakona.

¹⁰ Član 21. Okvirnog zakona.

¹¹ Član 22. Okvirnog zakona.

slobodu, u okviru zakona, da ispituje i testira stečeno znanje kao i da nudi nove ideje i mišljenja koja mogu biti kontraverzna ili nepopularna, s tim da se time ne izlaže opasnosti od gubitka zaposlenja ili bilo koje druge privilegije koju eventualno u visokoškolskoj ustanovi uživa. Okvirni zakon je propisao i pravo na slobodu govora za akademsko osoblje u kome je naveo da se isto pravo ne može ničim ograničiti izuzev zakona.¹²

Iz svega navedenog, proizilazi da je akademska sloboda vezana za visokoškolske ustanove i tamo je i smještena. Ono što je sigurno je to da je Okvirni zakon postavio određene mehanizme za zaštitu sloboda članova akademske zajednice koja se ne može i ne smije ograničavati nekim drugim zakonom, statutom ili kojim drugim općim ili pojedinačnim aktom visokoškolske ustanove.

Pored prava na slobodu govora, Okvirnim zakonom propisano je da članovi osoblja visokoškolskih ustanova (akademsko i nekademsko osoblje) imaju slobodu vezano za mogućnost sindikalnog organizovanja, okupljanja i djelovanja u skladu sa zakonom kao i zabrana diskriminacije osoblja po bilo kojoj osnovi kao što su: spol, rasa, seksualna orijentacija, bračni status, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno, etničko ili socijalno porijeklo, povezanost s nekom nacionalnom zajednicom, imovina, rođenje ili bilo koji drugi status.¹³

I na kraju, Okvirni zakon uređuje i pravo akademskog osoblja da objavljuje rezultate svog istraživačkog rada, uz obavezu poštivanja pravila visokoškolske ustanove u pogledu korištenja prava na intelektualnu imovinu kao i na poštovanje prava trećih osoba.¹⁴

2.2. Autonomija visokoškolske ustanove u kontekstu Zakona o visokom obrazovanju u Tuzlanskom kantonu

U Tuzlanskom kantonu (u daljem tekstu: TK) oblast visokog obrazovanja uređena je Zakonom o visokom obrazovanju (u daljem tekstu: Zakon).¹⁵

Sadašnje zakonsko uređenje pojma autonomije visokoškolskih ustanova na području TK-a, u najvećoj mjeri je usklađeno sa odredbama Okvirnog zakona. Međutim, pogrešna percepcija pojma autonomije visokoškolskih ustanova od strane članova akademske zajednice može da utiče na kvalitet rada i sam rad na visokoškolskim ustanovama.

Pitanja autonomije, akademskih sloboda i jezika, obrađeno kroz Okvirni zakon, normirano je članovima 7, 8 i 10 Zakona.¹⁶

¹² Član 24. Okvirnog zakona.

¹³ Član 25. Okvirnog zakona.

¹⁴ Član 26. Okvirnog zakona.

¹⁵ Zakon o visokom obrazovanju (*Službene novine Tuzlanskog kantona*, broj: 07/16, 10/16, 05/17 i 15/17).

¹⁶ Član 7: Akademске slobode jesu: a) sloboda visokoškolskih ustanova u nastavnom i naučnoistraživačkom radu i umjetničkom stvaralaštvu u okviru svojih licenci, bez miješanja organa javne vlasti, uključujući slobodu objavljivanja i javnog predstavljanja naučnih rezultata i umjetničkih dostignuća; b) sloboda međusobne saradnje i udruživanja, u skladu sa važećim propisima. Akademska sloboda na visokoškolskoj ustanovi je sloboda svakog nastavnika, saradnika i studenta da obavlja svoju akademsku aktivnost u skladu sa ustavom i zakonom.

Član 8: Visokoškolske ustanove imaju pravo u skladu sa ovim i drugim zakonom: a) izabrati svoje upravne i rukovodne organe i odrediti im mandat; b) urediti svoju unutrašnju organizaciju vlastitim pravilima u skladu sa ovim i drugim zakonima i drugim propisima; c) izabrati nastavno i drugo osoblje; d) odlučiti o kriterijima

Ono što se javlja kao ključno pitanje u cjelokupnoj reformi visokog obrazovanja i o čemu se vodi računa prilikom donošenja Zakona, jest očuvanje akademske autonomije.¹⁷

Zakonodavac u TK, kada su u pitanju gore navedene oblasti, u cjelosti je preuzeo odredbe Okvirnog zakona, tako da je dakle to zakonsko rješenje identično zakonskom rješenju Okvirnog zakona.

Dakle, normiranjem samog pojma autonomije visokoškolske ustanove Zakonom u TK, kao i aktima visokoškolskih ustanova, nije se odstupilo od zakonskih rješenja predviđenih Okvirnim zakonom.

Međutim, poimanje a i samo tumačenje odredbi vezano za autonomiju visokoškolskih ustanova, dosta je subjektivno i pristrasno od strane pojedinih članova akademske zajednice tako da odredbe koje su identične u Okvirnom zakonu i zakonu TK različito se interpretiraju u konkretnim okolnostima. Takvo poimanje autonomije proizvodi negativne posljedice na kvalitet rada na visokoškolskim ustanovama.

3. Uloga i značaj akademske zajednice u sistemu visokog obrazovanja

Akademska zajednica ima najznačajniju ulogu u sistemu visokog obrazovanja. Kvalitetana i respektabilna akademska zajednica nije samo bitna za razvoj visokog obrazovanja, nego i za sve društvene tokove koji se odvijaju na području Kantona. Kvalitetnim provođenjem visokog obrazovanja na području Kantona stvara se garant za kreiranje i razvoj novih znanja.

Samo respektabilna akademska zajednica može i mora ponuditi rješenja na izazove koji su se pojavili u društvu uopće, a samim time i u oblasti visokog obrazovanja.

Međutim, dobar dio akademske zajednice iz određenih razloga se povukao i ne učestvuje u davanju doprinosa za kreiranje boljeg društvenog ambijenta u TK-a.

Povlačenje članova akademske zajednice iz društvenih tokova nije jedini problem kada je u pitanju akademska zajednica. Ono što može biti opasnije za visoko obrazovanje jeste činjenica da pojedini članovi akademske zajednice i kada učestvuju u kreiranju normativnog okvira za visoko obrazovanje, selektivno pristupaju predlaganju rješenja

za upis i prijem studenata kao i odrediti nastavne metode i provjere znanja studenata; e) samostalno razvijati i primjenjivati nastavne planove i nastavne programe i naučnoistraživačke projekte; f) u skladu sa raspoloživim sredstvima i standardima izabrati predmete koji će se predavati; g) na univerzitetima dodjeljivati naučnonastavna i saradnička zvanja; h) samostalno urediti rad visokoškolske ustanove; i) zapošljavati osoblje uz prethodnu saglasnost Vlade Kantona najavnoj visokoškolskoj ustanovi; j) odlučivati o prihvatanju projekata i međunarodnoj saradnji. Akademska autonomija i akademske slobode uključuju i odgovornost akademske zajednice prema društvenoj zajednici u kojoj djeluje.

Član 10: Nastava na visokoškolskoj ustanovi izvodi se na jezicima koji su u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini. Visokoškolska ustanova može organizovati i izvoditi studije, odnosno pojedine dijelove studija, kao i izradu i odbranu diplomskog i magistarskog rada, te doktorske disertacije na stranom jeziku, u skladu sa statutom.

¹⁷ Autonomija univerziteta podrazumjeva autonomiju uređenja unutrašnje organizacije; pravo na donošenje statuta i drugih općih akata u skladu sa zakonom; odlučivanje o studijskim programima i programima cjeloživotnog obrazovanja; finansijsku autonomiju; pravo na odlučivanje o prihvatanju projekata i međunarodnoj saradnji. V. *ibid*, član 4. Okvirnog zakona i član 4. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju Republike Hrvatske, NNRH 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14 i 60/15.

određenog problema iz oblasti visokog obrazovanja („intenzivno se zalažu za poboljšanje nekih rješenja u kojima imaju ličnih ili nekih drugih interesa“¹⁸).

Pored intenzivnijeg angažmana u kreiranju zakonskih rješenja za oblast visokog obrazovanja, akademska zajednica na području TK-a, morala bi i trebala da predloži promjene samog koncepta visokog obrazovanja i njegova prilagođavanja potrebama tržišta rada. Naime, sadašnji koncept visokog obrazovanja u dobroj mjeri nije prilagođen potrebama tržišta rada (npr: neophodno je inoviranje postojećih studijskih programa, prilagođavanje akademske zajednice novim naučnim dostignućima i unošenje novih saznanja u nastavni proces i sl.).

4. Zaključna razmatranja

Kao i što je bio cilj ovog rada, nakon kratke obrade poimanja autonomije od strane članova akademske zajednice u sistemu visokog obrazovanja na području Tuzlanskog kantona, nameće se niz zaključaka koji bi mogli dati odgovor na niz problema koju su u radu identificirani.

Nesporno je da je pitanje autonomije visokoškolskih ustanova identično riješeno kako na nivou BiH, tako tako i na novou TK-a. Naime, iz izloženog jasno proizilazi da je zakonodavac u TK-a, u najvećoj mjeri preuzeo rješenja iz Okvirnog zakona.

Međutim, iz rada isto tako proizilazi da akademska zajednica, odnosno pojedini njeni članovi pokušavaju da interpretiraju pojam autonomije visokoškolskih ustanova onako kako smatraju da to i treba, neovisno kako je to i stvarno propisano važećim Zakonima.

Stoga, akademska zajednica ukoliko želi da unapredi stanje u društvu, a time i stanje u visokom obrazovanju, trebalo bi intenzivnije da se uključi, između ostalog, u stvaranje zakonodavnog okvira, kojim bi se generalno popravilo stanje u oblasti visokog obrazovanja.

LITERATURA

- Bečić, M. (2017). Analiza sistema visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini. Fondacija Centar za javno pravo, *Sveske za javno pravo*, broj. 29.
- Bergan, S. (2005). *Visoko obrazovanje kao "javno dobro i javna odgovornost": šta to znači? Javna odgovornost za visoko obrazovanje i istraživački rad*. Council of Europe Publishing.
- Filipović, M. (2005). *Ideja Univerziteta i moderni univerzitet u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo.
- Hebib, M. (2017). Izazovi i perspective reforme visokog obrazovanja u Kantonu Sarajevo. Fondacija Centar za javno pravo. *Sveske za javno pravo*.
- Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (*Službeni glasnik BiH*, broj: 59/07 i 59/09).
- Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju Republike Hrvatske, NNRH 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14 i 60/15.
- Zakon o visokom obrazovanju (*Službene novine Tuzlanskog kantona*, broj: 07/16, 10/16, 05/17 i 15/17).
- <http://www.sus.ba/bologna/dokumenti.html>
- http://www.oic.lv/occe/occe_disk/Recogniton/exp_text/Lisb_art.doc

¹⁸ Donošenje Izmjene i dopune Zakona o visokom obrazovanju (*Službene novine Tuzlanskog kantona*, broj: 5/17).

Edis Nisic, MA

Majlis, Islamic Community Review article
in Živinice, BiH

**INADEQUATE PERCEPTION OF THE CONCEPT OF AUTONOMY OF HIGHER EDUCATION
INSTITUTIONS FROM THE TERRITORY OF TUZLA CANTON
BY MEMBERS OF THE ACADEMIC COMMUNITY**

SUMMARY: Autonomy of higher education institutions as a principle of higher education in the legislation of Bosnia and Herzegovina is prescribed by the Framework Law on Higher Education in Bosnia and Herzegovina, ie entity regulations and regulations of the Canton within the entities of the Federation of Bosnia and Herzegovina. The Law on Higher Education in Tuzla Canton has largely taken over the provisions of the Framework Law when it comes to provisions related to the autonomy of higher education institutions. The principle of autonomy of higher education institutions in the area of Tuzla Canton is defined in a way that would enable the smooth functioning of higher education in the area of Tuzla Canton. However, although the principle of autonomy of higher education institutions in Tuzla Canton is largely in line with the provisions of the Framework Law, in the implementation of higher education by members of the academic community there is a misperception, ie misunderstanding of the principle of autonomy of higher education institutions. higher education in the Tuzla Canton.

KEY WORDS: autonomy of higher education institutions, academic community, higher education institutions.